

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס
קונטרסים של פרקים – תרבות לימוד ותולדות
נוסח התלמוד בתקופת הגאונים
ד"ר אלישיב שרלו | המחלקה לתלמוד
מס הקורס 01-09624 | Qontresim Shel Perakim

שיעור	סוג הקורס:
2	היקף נ"ז:
תשפ"ז	שנת לימודים:
ב	סמסטר:
יום ב 12:00	יום ושעה:
יום ג 12:00	שעת קבלה:
shiviche@gmail.com	מייל מרצה:
_____	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

קורס זה עוסק בקבוצה מצומצמת של כתבי יד מן הגניזה הקהירית שבהם הועתקו מספר פרקים מן התלמוד הבבלי, ולא מסכת רציפה. בלימוד כתבי היד הללו ננסה להפגיש שתי שאלות, מחד, תולדות נוסח התלמוד הבבלי, ומאידך, פרקטיקת הלימוד בתקופת הגאונים. הקורס מיועד לתלמידים שיש להם רקע חזק בלימוד הבבלי, והוא כולל עבודת נוסח אינטנסיבית.

מטרות/תוצרי הלמידה

ידע

1. הלומדים יתארו את הקונטרסים השונים מן הגניזה ויתנסו בתיאור קודיקולוגי ובבדיקת נוסח.
2. הלומדים יכירו את המקורות העיקריים העוסקים בפרקטיקת הלימוד בישיבות הגאונים.
3. הלומדים יחשפו לתופעות נוסח יחודיות העולות בכתבי היד של הבבלי מן הגניזה.

מיומנויות

1. הלומדים יסגלו יכולות של איתור, שחזור וניתוח כתבי יד מן הגניזה הקהירית.
2. הלומדים יעריכו סוגים שונים של חילופי נוסח.

תכנון מהלך השיעורים (כולל למידה פעילה):

לקראת כל שיעור יידרשו הלומדים להכין סוגיה תוך השוואה מלאה של הנוסח. במסגרת עבודת הסיום של הקורס יערכו רפרטים שבהם כל תלמיד ילמד סוגיה בכיתה.

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת
1	מבוא			
2 – 3	רישומי ישיבות הגאונים בכתבי היד של התלמוד: לישנא דכלה, לישנא דסיומא, לישנא דתרביצא, מתיבה		רוזנטל תש"ם; רוזנטל תשמ"ג; רוזנטל תשפ"א	
3 – 4	קונטרס סנהדרין-מגילה		אפרתי תשע"ח	
5 – 6	קונטרס שבועות-כתובות		רוזנטל תשע"ה; שרלו תשפ"ד	
7	קונטרסי נידה			
8–10	קונטרס חגיגה-סוטה		קיסטר תשנ"ג	
11	קונטרס סוכה			
12–13	הרצאות המשתתפים			

(בקורס שנתי, יש להוסיף את המפגשים הנוספים)

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

תיאור התוצר	משקל בציון הסופי
השתתפות פעילה	15% מהציון הסופי
עבודה	60% מהציון הסופי
רפרט	25% מהציון הסופי

דרישות הקורס

הנוכחות בקורס חובה, וכן הכנה מדוקדקת של הסוגיות משיעור לשיעור. עבודת סיום הקורס תעשה במהלך הסמסטר. בשיעורים האחרונים יעביר כל תלמיד שיעור שמבוסס על העבודה שלו.

דרישות קדם

אין

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה (רצוי עדכני)

א"ש רוזנטל, 'למילון התלמודי', בתוך: עיונים בספרות התלמוד, ירושלים תשפ"א, עמ' 426–433
מנחם קיסטר, 'עוד פירור ללקסיקון התלמודי', מחקרי תלמוד, ב (תשנ"ג), עמ' 438–447
נ' דנציג, קטלוג של שרידי הלכה ומדרש מגניזת קאהיר באוסף א"נ אדלר שבספריית בית המדרש לרבנים באמריקה, ניו-יורק וירושלים תשנ"ח, מבוא, עמ' נ
מ' סבתו, כתב-יד תימני למסכת סנהדרין ומקומו במסורת הנוסח, ירושלים תשנ"ח, עמ' 20
ד' גולינקין, גנזי ראש השנה, ניו יורק וירושלים תש"ס, עמ' 18–20, 33.
מירון ביאליק לרנר, 'שרידי הגניזה שבספריית מינכן', עלי ספר, כ (תשס"ט), עמ' 121
י' זוסמן, אוצר כתבי-היד התלמודיים, ירושלים תשע"ב
שמא יהודה פרידמן, 'ענף נוסח חדש במסכת שבת בתלמוד הבבלי: שלשה חכמים ומעשיהם: עיון במלאכת היצירה ובמסורת הנוסח, אוקימתא, א (תשע"ג), עמ' 133–193
יואב רוזנטל, 'לתולדותיו של הפרק האחרון במסכת שבועות', תרביץ, פג (תשע"ה), עמ' 5–49
שלמי אפרתי, 'קונטרס פרק חלק ופרקי מגילה, א: מסורת נוסח ייחודית של פרק חלק', תרביץ, פה (תשע"ח) עמ' 65–144.

שלמי אפרתי, 'קונטרס פרק חלק ופרקי מגילה, ב: מסורת נוסח ייחודית של פרק 'מגילה נקראת' והערות על התהוות נוסח התלמוד', תרביץ, פה (תשע"ח), עמ' 233–291.
עוזיאל פוקס, תלמודם של גאונים, ירושלים תשע"ז.

יואב רוזנטל, 'נוסח, עריכה ושיבושים בסוגיית בבלי סוטה ג ע"א-ע"ב', מחקרי תלמוד, ד (תשפ"ד), עמ' 764-731
א' שרלו, 'היפוך שבועה: מסורת נוסח חריגה של בבלי שבועות וכתובות', תרביץ, צ (תשפ"ד), עמ' 429-477

ד' רוזנטל, "'רבנן דסיומא" ו"בני סיומי"', תרביץ, מט (תש"ם), עמ' 61-52
ד' רוזנטל, 'לישנא דכלה', תרביץ, נב (תשמ"ג), עמ' 308-273